

KNJIZEVNOST RENESANSE

HUMANIZEM

Humanizem je novo kulturno gibanje, ki poudarja človekovo pravico do življenja. To je humanizem - znanstvena in literarna dejavnost, ki je po letu 1350 odkrivala, komentirala, posnemala, ohranjala antično književno ostalino. Razmahnil se je po letu 1453, ko je iz Carigrada pribezalo v Zahodno Evropo več grških učenjakov, ki posredujejo znanje grškega jezika, grških knjižnih del. Iz Italije se razširi v Francijo in Nemčijo ter našel navdušene pristase tudi pri nas v Dalmaciji (Matija Grbić); sproži živahno književno dejavnost v latinskem jeziku - novolatinska književnost. Antični literarni motivi in zvrsti so postali vzor, ki so ga posnemali. Srednjevesko znanost in cerkveno avtoriteto so napadali ali so se iz nje norčevali mnogi napredni ljudje tistega časa. Znana humanista sta Erazem Rotterdamski (najbolj znano delo Hvalnica norosti) in Thomas Morus (utopični spis Utopija). Tudi med Slovenci je bilo več učenjakov humanistov: Briccius Preprost iz Celja, Matija Hvale iz Vac.

RENEANSANS

Renesansa (preporod) je nadaljevala zavestno, kar je delal humanizem - se nezavedno. Renesansa je obdobje ob koncu srednjega in začetku novega veka, ko se je z razvojem kapitalizma, z nastankom velikih držav, novih velikih odkritij, nastankom velikih nacionalnih držav in začetki kolonializma kultura osvobodila religioznih in cerkvenih vezi srednjega veka. Človek je zdaj središče stvarstva. To je t.i. NOVOLATINSKA KNJIZEVNOST. Renesansa je zacela vrednote antične kulture vsebinsko in oblikovno posnemati v umetnosti: v pesnistvu, slikarstvu, kiparstvu in stavbarstvu. Renesancni umetniki prikazujejo človeško fizično in duhovno lepoto. Renesansa goji kult čutnih užitek, občuduje svobodni človeški razum, vrednost posameznika, značilen je kult prirode in harmonije sveta. Vse, kar je tem vrednotam nasprotovalo, so razglasili za mracen ostanek srednjega veka. Priljubljena pesniška oblika je bil sonet.

Renesansa se pojavi najprej v Italiji že sredi 14. stoletja (zgodnja renesansa - Petrarca, Boccaccio), vrh doseže okoli leta 1500 (visoka renesansa - epik Ludovico Ariosto in zgodovinar ter politik Niccolò Machiavelli), po letu 1550 pa upada (pozna renesansa - epik in dramatik Torquato Tasso). V ostalih evropskih deželah je nastala pozneje: Francija, Španija, Anglija, Nemčija, samo za kratek čas je bila renesansa tudi na jugoslovanskih tleh - Dubrovniška renesansa. Zаметke renesancne književnosti najdemo že v srednjem veku. Smeri v renesansi so lirika (Petrarca, Shakespeare), dramatika, roman (Shakespeare), epika (Dante - Božanska komedija), novelistika (Boccaccio - Dekameron). Renesansa kaže uživanje življenja z zvijacami, prevarami.

Kljub temu je na renesancno književnost vplivala se srednjeveska književnost, kajti renesancni umetniki so segali po snov in motive v srednjevesko literaturo.

Za Dantejem, ki je bil se srednjeveski človek, a mu je antika pomagala ustvarjati novo podobo sveta, sta v zgodnji renesansi nastopila Petrarca in Boccaccio.

Renesancni umetniki pa so bili se slikarji Leonardo da Vinci, Michelangelo Buonarroti, arhitekti Michelangelo. Znamenit je zgodovinar Machiavelli, ki je dokazal potrebo, da se Italija zedini.

FRANCESCO PETRARCA (1304-1374)

Francesco Petrarca se je rodil v Arezzu kot sin pregnanega firenskega notarja. Z očetom se je preselil v Avignon, studiral pravo. V Avignonu je 6. aprila 1327 v neki cerkvi spoznal Lauro, poročeno de Sade, ki je bila po mnenju nekaterih znanstvenikov samo plod Petracove domisljije, a je do svoje smrti (1348) in se dolgo po njej bila glavni predmet Petracove ljubezenske poezije. Po številnih potovanjih se je posnik naselil blizu Avignona. Vrnil se je v Italijo, živel v Benetkah in Padovi in umrl v Arquaju.

Francesco Petrarca se je že kot otrok navduševal za književnost in bral dela vrhunskih klasikov in trubadurjev. Je največji mojster soneta in največji pesnik v renesansi. Opeval je Lavro, njeno lepoto in

njene kreposti. Petrarcovo ljubezensko poezijo so posnemali številni renesančni pesniki: petrarkisti. Pri njem se je soneta učil nas Preseren.

Njegovo književno delo je obsežno in raznovrstno. Velja za prvega evropskega humanista, vnetega zbiralca anticnih rokopisov, castilca rimske zgodovine in kulture. Pisal je predvsem v latinskini (zgodovinski ep Africa, ki sloni na anticnih temeljih in za katerega je bil nagrajen z največjo književno nagrado tistega časa - lovrov venec, pisma, moralno-zgodovinski dialogi in traktati). Za razvoj renesančne književnosti je pomembno njegovo, v italijanskini napisano, delo Canzoniere. To je zbirka 367 pesmi; od tega je 317 sonetov, 29 kancon, 9 sestin, 7 ballat in 4 madrigali. Vecina sonetov in kancon opeva Petrarcovo ljubezen do Laure, po Laurini smrti pa spomin nanjo. Njegova ljubezenska poezija je nastala iz sestavin trubadurske lirike in sladkega novega sloga. Z motivi svoje lirike (neuslišana ljubezen, obcudovanje kreposti in lepote ljubljene zenske, obup zaradi njene nedostopnosti) in prav toliko s slogom (prisposodbe) je vplival na renesančno poezijo konec 15. stoletja, nato pa skozi celo 16. stoletje.

GIOVANNI BOCCACCIO (1313-1375)

Giovanni Boccaccio se je rodil kot nezakonski sin firenskega trgovca proti koncu leta 1313. Nekaj časa je bil po trgovskih opravkih svojega očeta v Neaplju, studiral tu pravo, prisel v stik z lahkotivo dvorsko družbo in se zaljubil v nezakonsko hčer neapeljskega kralja Marijo d' Aquino, ki jo je opeval v svojih delih pod imenom Fiammetta. Leta 1338 se je vrnil k očetu v Certaldo. Odtlej se je posvečal književnosti in humanističnim studijem in razlagal Dantejeva dela. Tesne stike je navezal in gojil s Petrarco. Umril je 1375 v Certaldu.

Njegovo obsežno delo je pisano v latinskini in italijanskini. Obsega ljubezenske, pastirsko alegorične, pustolovsko-ljubezenske in satirične pripovedi v prozi, pa tudi verzne epe, alegorične pesnitve in idile. Znan je Boccacciov mladostni roman v prozi Il Filocolo, zgodba o zvestih ljubimcih, ki ju preganja usoda; Ameta, kratka pripoved iz pastirskih motivov. Osrednje delo je zbirka novel Dekameron.

Dekameron

Delo pripoveduje o sedmih gospeh in treh kavalirjih, ki so tedaj, ko je v Firencah razsajala kuga, zbežali iz mesta, in si nato deset dni na gradcu sredi lepega vrta, da bi si krajsali čas, pripovedovali zgodbe iz tedanjega življenja (o zvesti in nezvesti ljubezni, o zenski prevejanosti, o meniski razvratnosti). Deset jih je, vsakdo mora vsak dan povedati eno zanimivo zgodbo, novico ali novello®, 10 dni so zunaj mesta in tako nastane 100 novel. Snov je največkrat ljubezenska. Pripovedujejo pa o cerkvenih dostojanstvenikih in menihih, o plemicah in mescanih, o zvestih ženah in lahkotnicah, o praznovanju preprostih kmetov in sleparstvu menihov, o grobi spolni cutnosti in globokem ljubezenskem custvovanju, o nevednosti in prebrisanosti, zmeraj na duhovit način. Boccaccio je s takim pripovedovanjem uvedel v književnost novo književno zvrst, ki jo imenujemo novela.

Glej domače branje Giovanni Boccaccio: Dekameron

LUDOVICO ARIOSTO (1474-1533)

Po pravnih studijah se je posvetil samo humanistiki in poeziji. Njegovo delo obsega pesmi, satire in komedije, predvsem pa viteški ep Besneci Orlando, kjer v okviru bojev med krcansko viteško vojsko Karla Velikega in poganskimi Saraceni niza številne ljubezenske prigode več junakov in junakinj. Dogodivscine se prepletajo med sabo na videz brez reda, anarhično. Estetska domisljija se prepleta s fino ironijo in lahkotnim humorjem.

TORQUATO TASSO (1544-1595)

Zadnji veliki pesnik italijanske renesanse je studiral v Padovi in Bologni. Znamenja duševne bolezni so povzročila, da so ga osamili v bolnici za duševno bolne. Zacelel je z viteško epiko, leta 1575 je dokončal osrednje delo, ep Osvobojeni Jeruzalem. Leta 1593 je izdal novo popravljeno verzijo epa pod naslovom Osvojeni Jeruzalem, vendar se ni obdržala poleg prvotne. Po snovi naj bi bil Osvobojeni Jeruzalem krcanskozgodovinski, osrednja tema je prva krizarska vojan in osvojitvev Jeruzalema. V to snov je vpletel številno pustolovsko-ljubezenske motive.

FRANCOIS REBELAIS (ok.1494-ok.1553)

Bil je duhovnik, pa tudi zdravnik, menih, kanonik in končno zupnik. Bil je privrženec humanizma, pod vplivom Erazma Rotterdamskega, zaradi svojih spisov večkrat preganjan. Napisal je roman Gargantua in Pantagruel, ki je obsegal šest knjig. Rebelais je ustvaril parodično satiricen roman, ki mesa fantastiko in sodovno stvarnost. Deloma je parodija na viteške in pravljicne fantastične zgodbe srednjega veka, alegorija, kritika srednjeveške vzgoje in sholastika, pa tudi razlaga renesancnih idealov. Glavna pisateljstva poteza je drastičen, vitalen in optimističen humor.

MIGUEL DE CERVANTES Y SAAVEDRA (1547-1616)

Rojen je bil v kraju Alcalá v družini skromnega zdravnika. Služil je v hiši kardinala Acquavive v Rimu, postal vojak in sodeloval v pomorski bitki s Turki pri Lepantu (1571), kjer je bil ranjen v roko. Leta 1575 so ga na poti v Spanijo zajeli pirati in ga prodali v suženjstvo v Alžiru, od koder se je vrnil domov leta 1580. Tu se je poročil in poskušal srečo z dramami in prozo, nato bil nakupovalni agent in izterjevalec davkov; zaradi denarnih primanjkljajev je bil tudi zaprt. Od 1606 do smrti je živel v Madridu kot poklicni pisatelj.

Cervantes je pisal manj pomembno poezijo (pesnitev Pot na Parnas), dramska dela (tragedijo, komedije, medigre) in zlasti pomembno prozo. Napisal je tri romane in zbirko novel Zgledne novele (12 novel, iz vsake izhaja nek nauk). Njegov najbolj znan roman je izšel pod naslovom Veleumni plemic don Kihot iz Mance v dveh delih.

Don Kihot

Celota je vrsta epizod, nanizanih ob glavnem junaku in njegovem oprodi Sanchu Pansi. V motivih romana je opaziti sledove viteških, pastirskih in pikarestnih romanov. Glavna ideja je bila na začetku predvsem parodiranje viteških romanov, da bi se razkrila njihova izmisljenost in neskladnost s stvarnim življenjem, vendar je ideja razrasla v nasprotje med prezivelimi ideali viteških časov in stvarnostjo zgodnjega kapitalizma ali v večno nasprotje med nezivljenjskim idealizmom in vsakdanjo praktičnostjo. Oboje je v romanu predstavljeno z različnostjo don Kihota in Sancha Panse, eden idealist, drugi realist, ki gopodarja postavlja na realna tla. Don Kihot ni smesna oseba, je polna iluzij, ne vidi resnice. Vse, kar hoče narediti dobrega, mu spodleti. Vztraja pri dobrih dejanjih, vendar clovek z idealnimi stremljenji propade, je premagan. Don Kihot izhaja v začetku iz tragikomike in prehaja na koncu v tragiko.

Z Don Kihotom Cervantes prikazuje tudi svoje zelo zapleteno življenje. Tudi sam je bil idealist kot njegov junak Don Kihot.

HANS JAKOB CHRISTOFFEL GRIMMELSHAUSEN (ok.1625-1676)

Zgodaj je izgubil starše, bil je kot deček v švedski in cesarski vojni, se udeleževal tridesetletne vojne, nazadnje je bil gostilnicar v Schwarzwald. Velja za prvega velikega nemskega pripovednika zaradi svojega romana Simplicija Simplicissima (1668). Roman je prvoosebna pripoved o prigodah najdenca Simplicija v času tridesetletne vojne. V njem avtor združi lastne doživljaje s španskim pikarestnim romanom, ljudskimi zgodmami o saljivih junakih in poučno alegoricnimi spisi. Junak popisuje vsakdanje življenje, vojne grozote, igro usode. Nazadnje se umakne iz sveta na samotni otok.

RENEŠANČNA DRAMATIKA

Renescančna dramatika se deloma naslanja na anticne vzore (Plavt, Terenc, Seneka), zgleduje pa se tudi po srednjeveskih dramskih stvaritvah (misteriji, moralitete) in novelisticnih motivih iz srednjega veka. Razvije se v Angliji, pa tudi v Italiji, Spaniji, Franciji.

WILLIAM SHAKESPEARE (1564-1616)

William Shakespeare je največji renesančni dramatik in eden največjih dramatikov sploh. Rodil se je v Stratfordu on Avon v družini posestnika, solal se je v rojstnem kraju, se že leta 1582 poročil in imel troje otrok. Leta 1585 je odsel v London, tu je ostal kot dramatik in igravec. Bil je solastnik gledališč Globe in Blackfriar Theatre. Leta 1610 se je umaknil v rojstno mesto, si kupil posestvo in tu umrl. Pokopan je v stratfordski cerkvi. O njegovem življenju in sebi nimamo podrobnejših podatkov.

Shakespeare je pisal liriko (sonete), epiko (pesnitvi Venera in Adonis, Rop Lukrecije) in vse dramske zvrsti. Pripisujejo mu 37 dram, vendar pa je avtorstvo pri nekaterih dvomljivo. Kot se je ob Homerju sprožilo homersko vprašanje, se je ob Shakespearu shakespeare. Bistvo tega vprašanja je mnenje, da pisec Shakespeare ni igralec Shakespeare, pač pa neka druga oseba, ki iz dolocenega razloga ni izdala svojega imena. Med nadomestnimi osebami so: znani filozof Francis Bacon, lord Rutland, grof Derby, grof Oxford in Shakespeareov sodobnik dramatik Christopher Marlowe. Drame delijo na več skupin: kraljevske drame - historije (10): Henrik 6, Richard 3, Richard 2, Kralj John, Henrik 4, Henrik 5 in Henrik 8, ki je sporen. V teh dramah stoji Shakespeare na strani reda, ki ga posebejajo dobri kralji, nasproti silam kaosa in nasilja, posebejenega v zlih vladarjih in fevdalcih. Izid boja je optimističen; komedije (8): Komedija zmesnjav, Ukrocena trmoglavka, Ljubezni trud zaman, Sen kresne noci, Vesele zene windsorske, Mnogo hrupa za nič, Kar hocete, Konec dober, vse dobro, Kakor vam drago; tragikomedije: Troilus in Cressida, Dober konec vse povrne, Milo za drago. Vecina teh komedij obsega sestavine tudi drugih dramskih tipov - tragikomedije, pastoralne igre, farse, resnobne mescanske drame; tragedije (10): Tit Andronik, Romeo in Julija, Julij Cezar, Hamlet, Othello, Kralj Lear, Macbeth, Antonij in Kleopatra, Korolian, Timon Atenski. Bistvena značilnost tragedij je, da prikazujejo propad pomembne kraljevske ali plemiške osebe, ki postane žrtev lastnih naravnih, značajskih in individualnih teženj. Izid je pesimističen. Snov je največkrat vzeta iz rimske zgodovine, iz srednjeveske angleske, danske in škotske preteklosti, deloma iz italijanskih novel. Romance: Cymbeline, Zimska pravljica, Vihar, Beneski trgovec. Zasnovane so na igran, novelah in pripovedih drugih avtorjev, napol pravljicne, v izidu optimistične.

Njegovo dramsko ustvarjanje lahko razdelimo na tri obdobja: zgodnje, srednje in pozno. V prvem so nastale komedije, skoraj vse zgodovinske igre in zgodnje tragedije. Drugo obdobje je čas nastanka velikih tragedij. V tem obdobju so nastale tudi t.i. problemske igre, med katerimi je najboljša komedija Kakor vam drago. Svoj naziv so dobile zato, ker je v zvezi z njimi odprtih več vprašanj in problemov. Velike tragedije so sad dramatikove zrelosti in jih odlikujejo globina misli in odlično upodobljeni značaji. V zadnjem obdobju ustvarjanja je Shakespeare pisal vecinoma tragikomedije, resne igre s srečnim koncem.

Oblika Shakespeareovih dram je dokaj svobodna. Značilno je mesanje tragicnih in komicnih sestavin v posameznih igran. Pripisujejo mu izjemno sposobnost, da clovesko osebnost ne kaže samo iz enega zornega kota, poenostavljeno na eno samo strast, značajsko lastnost, ampak vedno kot dinamicen preplet mnogih protislovnih potez. Opisuje ljudi silnih čustev in plemenitih misli ter odločnih dejanj. Shakespeareova dramatika predstavlja vrh evropske renesančne književnosti, vendar je opaziti že odmik od renesanse, k baroku in manierizmu. Gledalcem je ponudil igre z najrazlicnejšo tematiko in najrazlicnejšimi razpoložensjimi stanji. Njegova dela so ohranila trajno veljavo, ker v njih s taksno umetniško močjo prikazal politično, družbeno in duševno življenje svojega časa. Značilno je mesanje tragicnih in komicnih sestavin v posameznih igran.

Hamlet

Tragedija Hamlet je nastala ok. leta 1600, uvaja srednje, pesimistično obdobje Shakespeareovega ustvarjanja. Snov je vzeta iz srednjeveške kronike o danskem princu, ki je hlinil blaznost, da bi masceval očetovo smrt. Hamletov lik je postavljen izrazito problemsko: junak se mora odločiti za umor strica Klavdija, da bi s tem obnovil moralni red v državi. Osrednji motiv je Hamletovo odlaganje; junak sele na koncu preide v dejanje, vendar za ceno lastnega življenja. Hamlet je zgodovinska, politična, ljubezenska, analitična, družinska komedija.

Glej domače branje William Shakespeare: Hamlet

Othello

Othello je ljubezenska drama v 5 dejanjih. Othello, poveljnik beneske mornarice, se na skrivaj poroči z Desdemono brez privolitve starsev. Jago, Othellov praporscak, in Roderigo, beneski plemic, to povesta njenemu očetu Barbantiu. Othello po ukazu beneskega doza odide na Ciper, da ga brani pred Turki. Ladje se v viharju pred Ciprom porazgube. Desdemona in Othello se veselita poraza Turkov. Othello Cassiu, svojemu pribocniku, odvzame službo. Jago pove Cassiu, naj odide k Desdemoni, ta bo prepricala Othella, da ga sprejme nazaj v službo. To on stori. Jago pa igra dvojno vlogo, gre k Othellu in mu rece, da se Cassio zelo zanima za njegovo zeno, naj ne poslušata Desdemone, ki ga bo skusala prepricati za Cassia. Cassio potem govori o svoji ljubezni z Bianco. Othello misli, da pripoveduje o ljubzenskih dozivljajih z njegovo zeno, Desdemono. Postane ljubosumen, poln sovraštva. Jago zabode Roderiga, rece da ga je ta izzval. Othello zabode Desdemono. Vsebina se potem razplete in Othello stori samomor.

Romeo in Julija

Dogajanje se odvija v italijanskem mestu Veroni v 5 dneh. Dvoje veronskih plemiskih družin, Montegovi in Capuletovi, je sprtih na življenje in smrt. Pobjajajo se, kjer se le srečajo. Romeo iz družine Montegovih se vendarle vtihotapi na ples h Capuletovim, sreča domaco hčer Julijo in zaljubita se na prvi pogled. Bil je prevzet od lepote 14-letne Julije. Vzplameni velika ljubezen, ki je prav nič na svetu ne more zadržati, niti sovraštvo med družinama ne. Znamenita je balkonska scena, ko drug drugemu izpovešata ljubezen. Porocita se v majhni cerkvivi brez prisotnosti sorodnikov in prijateljev. V nekem spopadu Capulet ubije Romeovega prijatelja, zato ga Romeo ubije in mora se skrivati. Julija se mora na pritisk starsev, ki ne vedo, da je ze porocena, proti svoji volji porociti z drugim, s Parisom, ki je v sorodu z veronskim knezom. Ker ima rada le Romea, si od duhovnika Lorenza nabavi mamilo, ki jo za 42 ur naredi mrtvo. Drugo jutro so vsi zalostni ob Julijini nenadni smrti. Romeo ne dobi pisma in izve od drugih, da je Julija mrtva. Kupi strup in se v grobnici nad njenim truplom zastrupi mislec, da je Julija res mrtva. Julija se pocasi zacne prebujati. Ko vidi, da je Romeo mrtev, a brez njega ne more ziveti, se sama zabode z nozem. Ljubimca v sovraznih okoliscinah ljubezni nista mogla uresniciti, zato sta se resila v smrt. Druzini pa se potem pobotata.

DUBROVNISKA RENESANSA

Ustvarjali so jo ljudje iz Dubrovnika, ki so imeli stike z italijanskimi mesti. Dubrovnik je bil tedaj, v 16. stoletju, bogato trgovsko mesto, neodvisna drzavica, odprta v Sredozemlje in z mocnim obzidjem zavarovana pred napadalci s celine, z italijanskimi mesti pa v plodnem gospodarskem in kulturnem stiku, vcasih tudi v spopadu, kakor so razmere nanesle. Velik predstavnik je Marin Drzic.

MARIN DRZIC (1508-1567)

Marin Drzic se je rodil v Dubrovniku v obuzozani mescanski družini istega leta kot Primoz Trubar. Najprej je hotel postati duhovnik, potem pa je odsel studirat pravo v Italijo, kjer je spoznal sodobno italijansko dramatiko. Kasneje je v Dubrovniku postal duhovnik, da bi se prezivljajal. Ukvarjal se je z raznimi posvetnimi deli in prirejal gledaliske predstave. Bil je zarotnik proti samovoljni plemiski oblasti v mestu, a ker se zarota ni posrecila, je moral zbežati, umrl je v Benetkah, njegov grob je neznan.

Poglavitno ustvarjalno moc je pokazal v dramski poeziji, ki jo predstavljajo pastirske igre (Tirena, Venera i Adon, Plakir), kmecka burka (Novela od Stanca) in komedije (Dundo Maroje, Skup, Tripce de

Utolce, Arkulin, Pjerin). Znacilno za njegove komedije je, da so polne renesancnega duha, nic ne zaostajajo za sodobnimi italijanskimi dramskimi deli. Po vsebini so nekatere izvirne, pri drugih jo je prevzel iz anticnih in starejsih del in jo obdelal po svoje.

Drzic je prikazoval zivljenje svojega casa in svojega mesta. Zivljenjski realizem pa njegove drame izpricujejo po tem, da osebe govore v jezikovnih odtenkih: po svojem stanu in po krajevnem izvoru. Sluzabniki slisijo svoje gospodarje govoriti v imenitnem latinskem jeziku, pa se potem tudi sami radi postavljajo z latinskimi izreki, seveda v popaceni latinscini.

Dundo Maroje (Boter Andraz)

To je renesancna komedija v treh dejanjih, kjer se je ponorcelval iz mescanske morale, ki ji je zacetek in konec - denar. Zgodba se dogaja v Rimu v 16. stoletju, glavne dramske osebe pa so Dubrovcani. Dundo Maroje, dubrovniski trgovec, pride s slugo Bokcilom v Rim poiskat svojega sina Mara. Ta je v druzbi lepe Laure zapravil ves denar, ki mu ga je zaupal oca za trgovske posle. Ko Maro zagleda oceta, se naredi, kot da ga ne pozna. Nato Pomet, osrednja oseba te komedije, sluga nemskega grofa Uga, pomaga Maroju spraviti sina k pameti, ker je tudi njegov gospodar zagledan v Lauro. Po vrsti zapletov in spletk se vse dobro konca, ker pride po Mara zarocenka Pera iz Dubrovnika.

PETAR HEKTOROVIC (1487-1572)

Petar Hektorovic, sodobnik Hanibala Lucica, avtorja prve hrvaske posvetne drame Robinja, se je rodil v plemiski druzini v Starem gradu na otoku Hvaru. Solal s je v Splitu, kjer se je dobro naucil latinsko in spoznal sholasticno filozofijo. Po očetovi smrti je prevzel upravo nad druzinskimi posestvi na Hvaru in Visu. Leta 1539 je pred Turki bezal v Italijo, najbrz v Benetke, in se po letu dni vrnil. V literarno zgodovino se je zapisal s pesnisko poslanico, s pisamom v verzih Ribarjenje in ribisko kramljanje.

V svojih delih pise le o sebi. Kar vemo o njem smo izvedeli iz njegovih poslanic: da se je ukvarjal s knjizevnostjo, glasbo in gradbenistvom. Spesnil je vec izvernih poslanic splitskim in dubrovniskim knjizevnim prijateljem. Najobseznjsa (1684 vrst) in najizvirnejsa je Ribarjenje, posvecena Hjeronimi Bartucevicu, ki je bil pisatelj, ucenjaka in ravnatelj sole v mestu Hvar. Posebnost njegovega pisanja je v njegovem realizmu, ki se kaze v tem, da pise le o dogodkih, ki jih je dozivel sam.

Ribarjenje in ribisko kramljanje

Ribarjenje in ribisko kramljanje je v izvorniku napisano v narecju, kakor se je govorilo na Hvaru v 16. stoletju. Vsebina poslanice so Hektorovicevi dozivljaji z ribici, s katerimi je prebil tri dni v colnu na voznji od Starega gradu na Hvaru do otoka Braca, naprej do Solte in nazaj. Zgodba je zanimiva tudi po socialni plati, saj je bila zapisana v casu, ko se pripadnikom plemstva, med katere je Hektorovic spadal, ni bilo castno bratiti s preprostimi ljudmi. Hektorovic pa te ljudi v pesnitvi ceni, imenuje jih celo bratje in prijatelji. Na koncu tega ribiskega kramljanja pravi, da bo v teh verzih vecno zivel.

Hektorovic se je zanimal za ljudsko pesem, zapisoval je besedila in napeve. V Ribarjenje je vpletel stiri ljudske pesmi - bugarscice, med katerimi je najbolj znana Marko Kraljevic in Andrijas.

Bugarscica je zelo stara epska ljudska pesem dolgega verza - do 18 zlogov. Ima pripev, ki pa nima epskega znacaja, izraza le pesnikov odnos do junaka ali pesnikovo custvo. S pripevom pesnik povzdiguje, graja ali pomiluje junaka pesnitve. Ima podobno vlogo kot zbor v stari grski drami. Danes je znanih le okrog sto bugarscic. Pesniska oblika je doma v Bolgariji, Makedoniji in Srbiji. Snov zajema zivljenje v fevdalni dobi in boje s Turki. Prenehali so jih peti konec 17. stoletja.